

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

3 Vtrùm locator rei fructiferæ teneatur remittere de pensione conuenta, si
sterilitas, vel calamitas, absque culpa conductoris obuenerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

Si opera alteri elocata.

pro mercede aliqua elocata fuerit, tantumdem de pretio prioris conductionis detrahendum. v. g. conduxeram operam tuam in 10. dies, postea impeditus, non sum ea usus per 5. dies; si illis quinque diebus eam alteri locasti eo pretio, quo a me conducta fuerat; non teneor tibi soluere pro illis quinque diebus: si minoris locasti, non teneor nisi de incremento. Ratio est, quia opera illa, ratione conductionis mihi erat debita; vnde si illam alteri pretio eloces, mihi debetur pretium. sicut si rem eam, quam a te emi, & nondum solui, alteri vendas, mihi debetur pretium, posito quod priorem emptionem velis esse ratam.

D V B I T A T I O III.

Utrum locator rei fructifera teneatur remittere de pensione conuenta, si sterilitas, vel calamitas, absque culpa conductoris obuenerit.

12 Si pacti sint in casum fortuitum.

12 R Espondeo & Dico Primò, Si pacti sint à principio, vt conductor quouis euentu teneatur ad integram pensionem, non tenetur locator quidquam remittere. posse autem hoc in pactum deduci, patet; tum quia potest conductor renuntiare omnibus casibus fortuitis, & dispositioni fauorabili legis vel consuetudinis, quæ in euentibus fortuitis concedunt remissionem; vt docet Gomezius tom. 2. cap. 3. num. 19. tum etiam quia tale pactum est consentaneum naturæ contractus locati & conducti. est enim hic contractus valde affinis emptioni & venditioni, vt habetur L. 2. §. Locati. locator enim agri videtur vendere colono fructus, quos ipse suo cultu & diligentia poterit percipere; & locator domus, usum domus. vnde sicut rei emptæ periculum est emptoris, ita etiam ex natura huius contractus, periculum fructuum est conductoris, qui est veluti emptor illorum. Nec obstat, quod fructus successiuè nascantur, (vt obicit Gomezius) quia etiam id quod successiuè fit, simul vendi potest; qua venditione facta, totum periculum est emptoris. vnde nisi Ius vel consuetudo habeat vt fiat remissio, non est necessariò faciendum. hoc tamen casu pensio deberet esse minor, quam vbi conceditur remissio, idque quanti æstimabitur illud onus, seu illa renuntiatio casus fortuiti.

14 Partiaris colonus.

14 Dico Secundò, Non tenetur etiam quidquam remittere, quando est partiaris, seu quando pensio consistit in parte aliquota fructuum, v. g. in dimidia vel tertia; Nauarr. c. 17. n. 190. Ratio est, quia partiaris colonus quasi societatis iure, & damnus & lucrum cum domino fundi partitur, vt habetur L. Si merces. 25. §. Locati.

15 Si nihil percipiatur.

15 Dico Tertio, Si sterilitas vel calamitas anni sit tanta, vt conductor nihil ex re conducta percipiat, tota pensio remittenda est, nisi aliter sit conuentum. est communis DD. L. Ex conducto. 15. §. Locati. vt si eluione, vel hostium incurfione, vel grandine, vel brucho vastentur segetes; si molendini elocati aditus intercipientur, ita vt nemo amplius illud accedat molendi causa.

16 Si paruum.

16 Dico Quarto, Si non sit tanta vt nihil percipiatur, tamen reuera sit magna, facienda est remissio pensionis pro rata. habetur expressè ca-

pit. Propter sterilitatem. 3. de locat. & conduct. vbi Gregorius IX. ait: Propter sterilitatem afficientem magna incommodo conductores, vitio rei, sine culpa coloni, seu casu fortuito contingentem, colonis Ecclesie tue pro rata, pensionis remissio est facienda: nisi cum vbertate præcedentis vel subsequentis anni valeat sterilitas compensari. & colligitur ex L. Si merces. §. Vis maior. §. Locati: estque communis sententia DD. teste Gomezio num. 18. Hoc autem ex quadam æquitate constitutum est, ne solus conductor sit semper in periculo damnorum, locatore securo. natura tamen huius contractus id non postulat, (etiamsi contrarium sentire videatur Gomezius) vt supra dictum est.

Sed difficultas est, quado censeatur sterilitas magna, ob quam sit facienda remissio pro rata. Gomezius supra num. 18. & Couarru. pract. quaest. cap. 30. recensent multas opiniones Doctorum, quarum tres sunt maximè probabiles. Prima est, Magnam sterilitatem, vulgi iudicio definiendam. Secunda est, Eam censerem magnam, quando res conducta non dat dimidiam partem fructuum, quos dare consuevit. Tertia, Quando detractò semine & expensarum æstimatione, non superest quod sufficiat saltem dimidiæ pensionis solutioni. si autem id, quod superest, sufficiat dimidiæ pensioni, tunc nulla remissio est facienda; quia non censeatur sterilitas magna, sed modica. sicut si quis sit deceptus, non tamen vltra dimidiam iusti pretij, non censeatur læsio enormis. Hanc tertiam amplectuntur plerique Doctores, & iuxta illam facienda est remissio reliquæ partis, quæ semper maior est, quàm dimidia pensio.

Notandum est, ea, quæ dicta sunt de sterilitate, etiam intelligenda esse, quando fructus iam collecti, positi in fundo vel in area, pereunt casu fortuito, antequam commodè potuerint in domum recondi; tunc enim perinde facienda est remissio, ac si sterilitas fuisset, vt patet d. L. Ex conducto. 15. §. 1. §. Locati. vide Gomezium supra. Idem puto dicendum, si conditis in horreo, fulmen, vel hostis ex improuiso superueniens calamitatem inferat; nam eadem videtur ratio.

Dico Quintò, Si præcedentium annorum fertilitas compenferat præsentem sterilitatem, non tenetur quidquam remittere: quod si præcedentes annos eam non compenferat, tamen sequentes id præstet; tunc id, quod remisit annis præcedentibus, potest inde repetere. est communis DD. & habetur d. L. Ex conducto. §. Locati. & cap. Propter sterilitatem, supra. Ratio est, quia æquitas id postulare videtur; si enim ob sterilitatem fit remissio, par est vt ob fertilitatem id compenferetur.

Petes Primò, Quanta debet esse fertilitas, vt per eam censeatur compensari sterilitas?

Resp. Si anni præcedentes & sequentes simul collati, tantum attulerint colono commodi supra consuetum modum, quantum annus sterilitatis damni: ita vt omnibus inter se collatis, non censeatur esse in damno. Ita Gomezius supra.

Petes Secundò, Vtrum si aliquo anno sit extraordinaria vbertas, locator possit pensionem augere.

Resp. Possè, si ea proueniat ex casu fortuito, non autem dumtaxat ex coloni industria. Ita Gomezius supra ex communi sententia DD. qui id colligunt ex L. Si merces. 25. §. Vis maior. §. Locati, & similibus iuribus, à paritate rationis. vnde infert Bartolus in d. §. Vis maior. num. 8. Si quis

Qua magna sterilitas.

17

18 Si fructus collecti pereant.

19 Si fertilitas compenferat.

20 Qua censeatur talis fertilitas.

21 Si vbertas extraordinaria.

conduxit molendinum, & alia vicina impetu aquarum sunt destructa, debere augeri pensionem. Ratio est, quia si pensioni aliquid est detrahendum ob sterilitatem, etiam postulat aequitas, ut ob insolitam ubertatem aliquid ei addatur; ut sicut locator sentit onus ex sterilitate, ita etiam commodum ex ubertate reportet. Sed hoc intelligendum est, quando ratione istius ubertatis non multum minuitur pretium, ita ut longe maiorem pecuniam tunc possit constare quam ordinariè solet. si enim ratione abundantia pretium ita decreuit, ut magna illa fructuum copia non multo plus valeat quam consueta mellis, par non est pensionem augeri. nec obstat quod dicto §. Vis maior, dicitur, *Immodicum lucrum colono non auferri*, quia id intelligendum de lucro ratione industrie coloni, vel clementiae celi obueniente. Bartolus & alij antiqui Doctores pro *immodicum* passim legunt *modicum*.

Quae diximus, seruanda sunt secundum Ius commune Caesareum, & nisi aliud deductum sit in pactum, secus si alicubi hisce de rebus sint propriae leges, vel consuetudines.

DUBITATIO IV.

Quodnam censetur iustum stipendium operarij, famuli, & eius qui aliquod officium habet.

23
Stipendium
iustum.

Respondeo, Illud stipendium censei iustum, quod passim eo loco huiusmodi operarij, officialibus, & famulis, tali ministerio occupatis dari solet; ita ut non sit minus infimo, nec maius summo, quod dari consuevit. sicut enim pretium rerum venalium, quod non est aliqua lege taxatum, non consistit in indiuisibili, sed habet latitudinem summi, medij, & infimi; ita etiam pretium operarum, & obsequiorum. unde si locator suae operae mercedem exigit maiorem quam sit summa, vel si conductor det maiorem, quam sit infima dari consueta; facit iniuriam, & tenetur ad restitutionem, reducendo mercedem ad proximos limites pretij iusti. locator enim detrahet quod accepit supra summum; & conductor addet quod deest vsque ad infimum. sicut is qui vendidit aliquid supra iustum, tenetur solum restituere quod accepit supra summum pretium iustum; & qui emit aliquid infra iustum, tenetur solum restituere quod deest vsque ad pretium infimum iustum. sufficit enim ad iustitiam, ut contractus iniustus reducat ad proximos iustitiae limites; qui sunt pretium summum & infimum. summum est proximus limes respectu eius qui supra iustum accepit: infimum, respectu eius qui infra iustum dedit.

24
Si dubium
sit.

Hinc sequitur Primò, Quando famulo, vel operario, vel cuius alteri officiali non omnino constat, stipendium, seu pensionem, quae ipsi constituta est, esse infra infimum iustae mercedis gradum, non posse uti compensatione, subtrahendo de rebus domini: quia in dubio vtrum aliquid sit iustitiae lege debitum, non habet locum compensatio; ut dictum est cap. 12. dub. 10. non esse autem infra infimum, ex eo constare potest, si multi alij non deerunt, qui libenter tale munus, officium, vel obsequium pro tali stipendio sint praestituri; hoc enim manifestum est signum, ta-

lem mercedem, spectatis omnibus circumstantiis, non esse indignam tali functione: etsi enim functio aliqua multos labores coniunctos habeat; tamen si honores vel emolumenta alia ei coniuncta sint, stipendium poterit esse paruum; nam honor & commoda coniuncta, sunt veluti pars stipendij.

Sequitur Secundò, Etiam si nulla facta sit conventio de certo stipendio, & res tota relicta sit arbitrio domini; nihilominus dominum teneri saltem ad infimum mercedis iustae. non enim famulus mercedem ita relinquit in arbitrio domini, ut ei totum obsequium vel partem intendat praestare gratis, si ille nihil velit dare; sed mens eius est, ut soluat quod aequum & iustum ei visum fuerit.

Aduerte tamen, in duobus casibus non esse necessarium ut stipendium attingat infimum iustae mercedis modum. Primò, Si conductor non ceget opera alterius, sed solum ex misericordia, ad preces ipsius, ipsam conducit. tunc enim satis est ei dare alimenta. si tamen opera eius multo maiorem utilitatem conductori adferret; ita ut illa longe amplius illi valerent quam alimenta, teneretur illam compensare, saltem infimo iustae mercedis modo. Ratio est, quia ille non intendit operam suam donare, sed vendere. quare cum notabiliter plus valeat conductori, quam alimenta, aliquid amplius pro ea dare debet. Secundo, Si famulus sponte non petat iustum stipendium, ut hac ratione alliciat animum domini ad procurandum beneficium vel officium: tunc enim censetur obsequium suum, qua parte plus valet, donare: sicut qui munera dant alicui ad alliciendum animum ipsius ad benevolentiam, ut ex benevolentia & gratitudine concedat quod ab ipso sunt peturi. Si tamen tacite intendere dominum suum hoc pacto obligare ad procurandum beneficium Ecclesiasticum, esset simonia; & dominus hanc mentem aduertens, cum non possit talem obligationem suscipere, tenetur ei iustam obsequij mercedem rependere. non enim ille intendit obsequium suum donare gratis, sed cum eo onere, quod dominus non potest admittere. Itaque si illius obsequio velit uti, tenetur illud alia ratione iuste compensare, soluendo illi quantum meretur. Si verò intenderet illum obligare ad procurandum officium saeculare, tunc dominus id aduertens, vel teneretur obligationem illam in se suscipere, & quantum in se est facere ut id consequatur; (modo tamen sit idoneus) vel si hoc noller, teneretur ei iustam mercedem constituere. Si dominus fecerit quantum in se est ut illi officium procuraret, videtur ad nihil amplius teneri, quamuis non sit consecutus: quia famulus non videtur ad aliud voluisse obligare, nisi id expresserit. & quamuis opera illa, quam impendit in sollicitando, non tanti valeat quantum obsequium quod famulus praestitit, tamen id non refert; nam famulus sponte & omnino liberè obsequium suum pro tali sollicitatione obtulit contractu innominato, faciam ut facias: unde qua parte obsequium eius plus valet; censetur liberaliter donatum, secus esset, si à domino ad hoc compelleretur.

Si mercedis
modus re-
lictus arbi-
trio domi-
ni.

25
Excepit-
tur duo
casus.

26

Simonia.